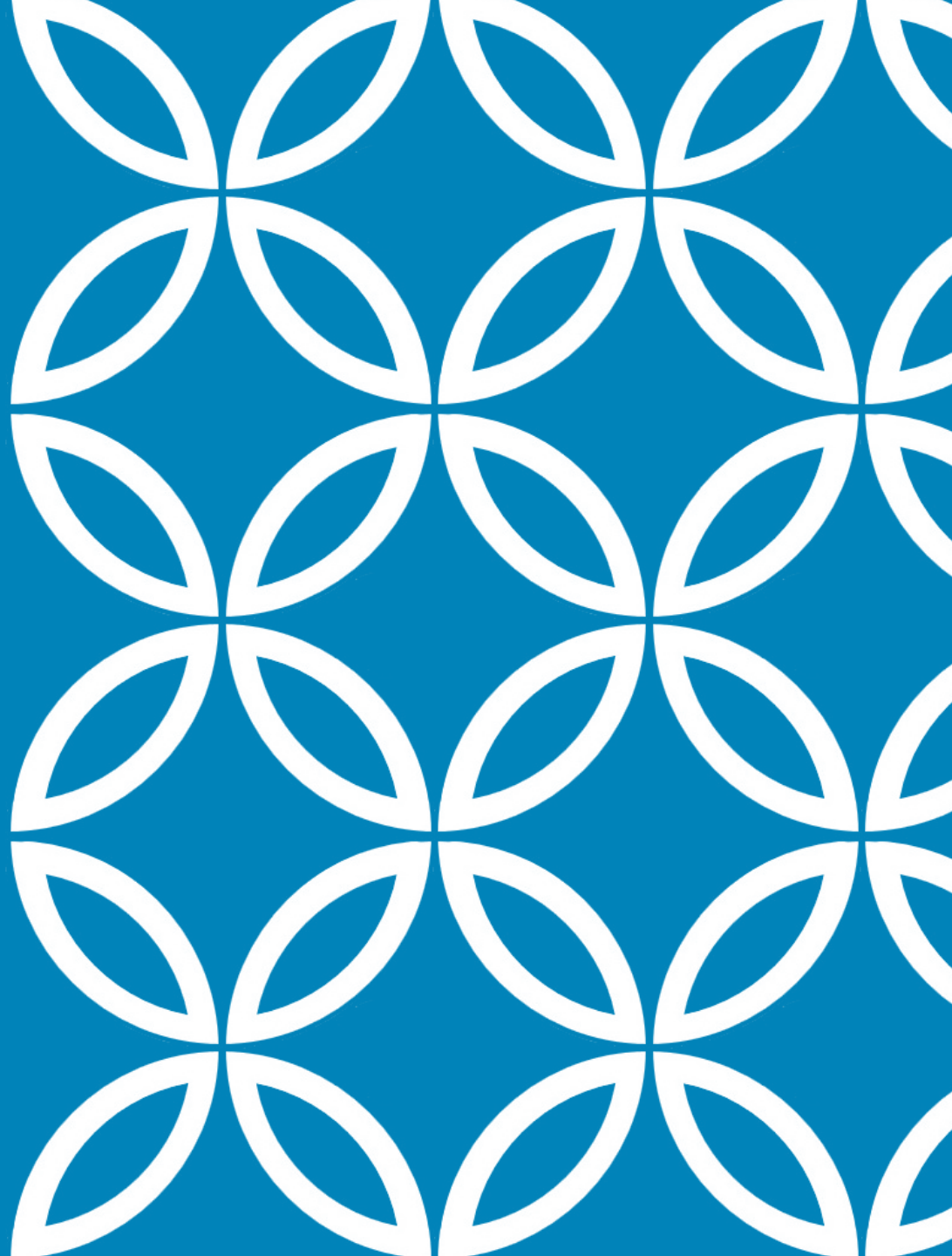

VĚTŠINOV É VOLEBNÍ SYSTÉMY

POLn6000 25.10.2022 Roman
Chytilék

VĚTŠIN OVÉ VOLEBNÍ SYSTÉ MY

Všechny mandáty na úrovni volebního obvodu jsou přiděleny jedné kandidátce

Jednomandátové nebo vícemandátové volební obvody

- 1. Systém prvního v cíli**
- 2. Dvojkolové (vícekolové) hlasování**
- 3. Alternativní hlasování**
- 4. Bordovo hlasování**
- 5. Doplnkové hlasování**
- 6. Stranické blokové hlasování**
- 7. Schvalování, odmítání**
- 8. Méně obvyklá pravidla (sociální volba)**

ZÁKLADNÍ PROBLÉM S VĚTŠINOVÝMI SYSTÉMY

Na základě jakých preferencí voličů má být vybrán vítěz?

Jen prvních nebo i nižších?

Co nejnižší preference?

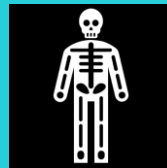
Proporcionalita v užším (mechanický účinek) a širším (individuální preference vs. kolektivní rozhodnutí) smyslu

Kolem ní se točí nejrůznější reformní návrhy v rámci VVS (AV+ v Británii, D21 v ČR- striktně vzato semiproporční systém, senátní novela voleb do Senátu).

SYSTÉM PRVNÍH O V CÍLI (FPTP)

Alias „systém relativní
většiny“ (single member
plurality)

1.jednokolová volba
2.jednoho kandidáta 3.v
jednomandátovém obvodě,
4.vítězí kandidát
s největším počtem hlasů.

Rozšířen v cca 65 zemích
světa (mj. USA, GB,
Kanada, Indie, dříve Nový
Zéland)

FPTP
(REILLY,
REYNOLDS-
POZOR,
V
KONKRÉ
TNÍCH
ZEMÍCH
SE
DEMON
STRUJÍ
JEN
NĚKTER

Jasná volba mezi dvěma vládními alternativami

Ztížení přístupu třetích stran do systému

Produkce jednobarevných většinových vlád a sdružené opozice

Podporuje souborné, teritoriálně i funkcionálně rozprostřené strany

Redukce zastoupení stran z okrajů politického spektra

Zvláštní vztah mezi poslancem a voliči ve volebním obvodu

Šance na zvolení po nezávislé kandidáty

Podprezentace menších stran (malé strany x strany odolávajících menšin)

Kandidáty politici se šancí oslovit většinu voličů

Snížení zastoupení žen

Podpora stran na klanovém či etnickém principu

Zvýšený význam „regionálních lén“ (*regional fiefdoms*)

Velké množství hlasů není převedeno na mandáty

Otevřenost manipulacím s hranicemi volebních obvodů (*gerrymandering*)

VELKÁ BRITÁNIE

V letech 1945-70 vzorový příklad, pak začíná docházet k oslabování typického vzorce (fragmentace opozice, třetí strany, více než dvojstranické matrice na úrovni obvodů, po roce 2010 koaliční vláda), někteří politologové (Dunleavy, Margetts) dokonce začínají tvrdit, že Británie již je **na výstupu** systémem, **fungujícím na principu poměrného zastoupení** (i v souvislosti s volebními systémy na dalších úrovních vlády).

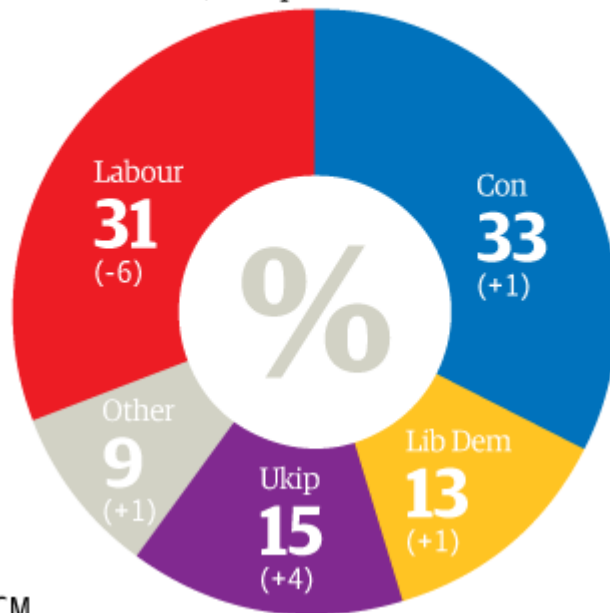
Po volbách 2010 koaliční vláda a neúspěšné referendum o volební reformě.

V současnosti komplikované- T. May menšinová vláda podporovaná severoirskou stranou, špatná akceschopnost.

OSLABOVÁNÍ DUVERGEROVSKÝCH TENDENCÍ- BRITÁNIE PŘED VOLBAMI 2015

State of the parties

Change on last Guardian/ICM poll

SOURCE: ICM

KANADA

Hlavní výjimka, nenaplní většinu charakteristik.

Po volbách 2006 označena Shugartem za **defektní westminsterský systém**, neboť přepočítání hlasů na mandáty již poněkoličatě nevygeneroval akceschopnou většinu (opakovalo se 2008)

Po volbách 2015 krátce úvahy o reformě (podporoval vítěz voleb, což je neobvyklé), později se vítěz odklonil.

Po volbách 2019 ovšem opět menšinová vláda

The Horse Race

Global News / Ipsos Reid ©

PRIKLAD: SROVNANI BRITSKYCH VOLEB 2005 A KANADSKÝCH VOLEB 2006- ROZDÍLNÝ ÚČINEK FPTP

Kanada 2006				Velká Británie 2005			
Strana	% hlasů	% mandátů	Deformace	Strana	% hlasů	% mandátů	Deformace
CP	36,2	40,5	1,12	Lab.	35,2	55,2	1,57
LP	30,2	33,1	1,09	Con.	32,3	30,5	0,94
BQ	10,5	16,6	1,58	LibDem.	22,0	9,6	0,44
NDP	17,5	9,4	0,53	SNP	1,5	0,93	0,62
Green	4,5	0	0	PC	0,6	0,47	0,78

PRIKLAD: SROVNANI BRITSKYCH VOLEB 2010 A KANADSKÝCH VOLEB 2015- ROZDÍLNÝ ÚČINEK FPTP

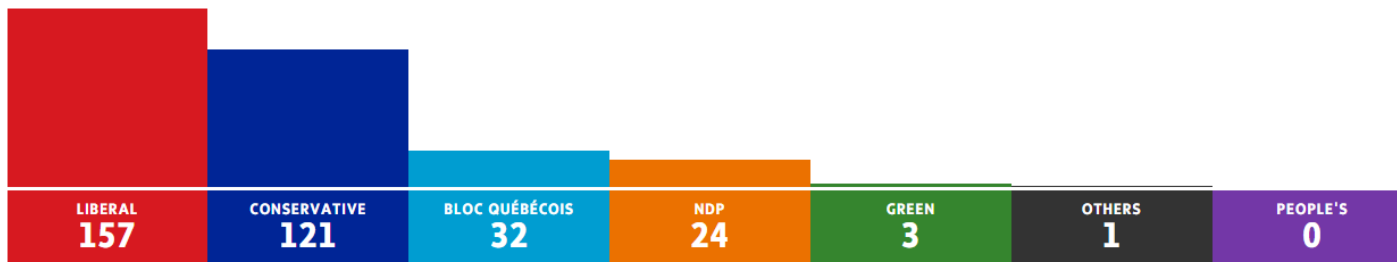
Kanada 2015				Velká Británie 2010			
Strana	% hlasů	% mandátů	Deformace	Strana	% hlasů	% mandátů	Deformace
CP	31,9	29,9	0,94	Lab.	29,0	39,8	1,37
LP	39,5	54,3	1,37	Con.	36,1	47,1	1,30
BQ	4,7	2,6	0,55	LibDem.	23,0	8,8	0,38
NDP	19,7	13,01	0,66	SNP	1,7	0,9	0,52
Green	3,5	0,3	0,09	PC	0,6	0,5	0,83

KANADA 2019

Election 2019 Results

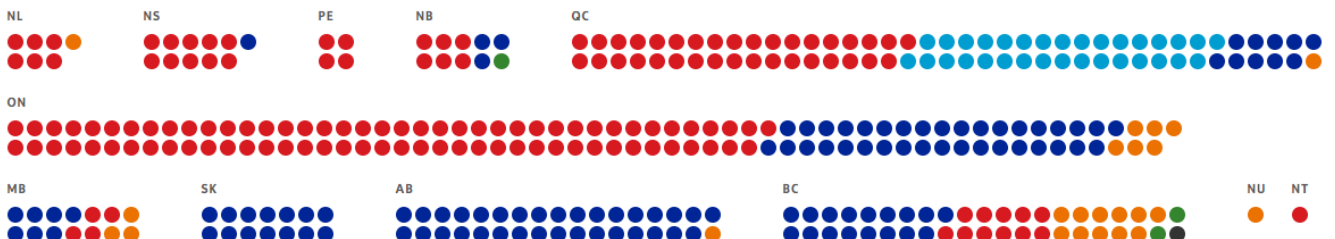
LIVE RESULTS: LEADING AND ELECTED
99% polls reported

▼ Line of majority (170+ seats)

PARTY	LEADING AND ELECTED	ELECTED SEATS	POPULAR VOTE	CHANGE IN SEATS
LIBERAL	157	157	33%	-20
CONSERVATIVE	121	121	34%	+26
BLOC QUÉBÉCOIS	32	32	8%	+22
NDP	24	24	16%	-15
GREEN	3	3	7%	+1
OTHERS	1	1	1%	-13
PEOPLE'S	0	0	2%	-1

PROVINCIAL BREAKDOWN

INDIE

Speciální situace: volební systém má bezpochyby reduktivní účinek, přesto není schopný redukovat stranický formát na méně než 20-30

Častá situace, kdy v jednotlivých volebních obvodech kandiduje některá z velkých stran (INC, BJP) a proti ní regionální strany

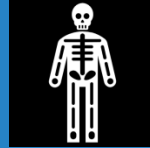

Volební systém dlouho podporoval systém predominantní strany (fragmentovaná opozice)

Paradoxně funguje dnes možná nejvíce z dvoustranických systémů s bipartijní logikou (alternace většinových vlád)

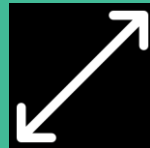
„STRATEGICKÉ HLASOVÁNÍ“

Volba jiné alternativy, než té s nejvyšším užtkem ze zvolení

Duverger: opuštění beznadějných kandidátů

Postupně komplikovanější: *seat* vs. *portfolio* maximizing (rozšíření na další VS), *portfolio* maximizing funguje jen ve strukturovaných stranických systémech

DVOJKOLOVÉ HLASOVÁNÍ

Základním kritérii pro určení efektů
pravidla pro hlasování ve druhém kole (konání, podmínky postupu do něj)

Některé země (Kostarika- prezident 40%, Mongolsko- parlament 25%) nevyžadují pro ukončení voleb v 1.kole nadpoloviční většinu, nýbrž pouze „kvalifikovaný nejvyšší počet“.

Taagepera-Shugart: „pravidlo dvojitého komplementu“ (pro určení ne/konání druhého kola): $2(v1-50) > v2-50$,

Dvojkolové hlasování bývá výjimečně využíváno i vícemandátových obvodech (Mali).

SARTORIHO KONTINUUM DVOJKOLOVÉ HO HLASOVÁNÍ

Podle Giovanni Sartoriho je z hlediska efektů vzhledem ke stranickému systému bariéra pro postup do druhého kola. Podle Sartoriho lze **efekty** pomocí vhodného nastavení bariér pro postup do druhého kola **cíleně generovat** (např. i ve smyslu eliminace konkrétních stranických alternativ, např. extrémních stran).

- Uzavřené druhé kolo
- Polootevřené druhé kolo
- Otevřené druhé kolo („románský systém“)

Problémem je zatím malá možnost Sartoriho hypotézy empiricky testovat (s výjimkou francouzského polootevřeného druhého kola).

DEFEKTNÍ
FUNGOVÁNÍ
DVOJKOLOVÉ
HO
HLASOVÁNÍ-
UKRAJINA
1994

Neprojevila se základní rys dvojkolového hlasování- výměna podpory mezi kandidáty, byla zvolena řada (cca 1/3) lokalistických nezávislých kandidátů, volební systém nijak nenapomohl strukturaci stranického spektra (po roce 1994 smíšený volební systém)

ALTERN ATIVNÍ HLASOV ÁNÍ

Z hlediska efektů na stranický systém je podstatné, zda je alternativní hlasování dobrovolné anebo nedobrovolné.

Mělo by eliminovat extrémní strany a kandidáty (projevilo se v Austrálii v případě strany *One Nation*)

U nepovinného hlasování občas strany vydávají pokyn nepodporovat další kandidáty („**paradox**“ **alternativního hlasování**: obvykle využíván v zemích se silnou pozicí politických stran, resp. silnou loajalitou voličů)

V letech 1964-73 se využívalo alternativní hlasování v Papui-Nové Guineji, mělo v procesu opakování voleb centripetální účinky.

Austrálie, Fidži (do r. 2006), od r. 2006 opět Papua-Nová Guinea).

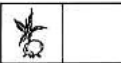
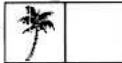
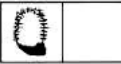
FIDŽIJSKÝ HLASOVACÍ LÍSTEK

You may vote in one of two ways

Do NOT do both

EITHER

By placing a single tick in one and only one of these boxes to indicate which party's or candidate's preference you wish to adopt as your vote

	NFP	or		MV	or		SVT	or		DNT
	FAP	or		FLP	or		SDL	or		NLUP
	GHP	or		NVTLP	or		GVP	or		POTT
	UGP	or		VLV	or		AIM	or		LFR

OR

Number the boxes from 1 to 8 in the squares next to the symbols of each of the candidates in your order of preference

In this case number ~~every~~ box to make your vote count

Bijend Prasad RAM		
Iliesa Naituku SAUSAUWAI		
Berenado VUNIBOBO		
Romanu NACEVA		
Lanieta Speight NAQASIMA		
Joeli KALOU		
Solomoni NAIVALU		
Jiuta WAKOLO		

ALTERNATIVNÍ HLASOVÁNÍ A JEHO STRATEGICKÉ EFEKTY V MEZISTRANICKÉ DIMENZI (SHARMAN-SAYERS-MIRAGLIOTTA 2002)

Druh strategické interakce	Typičtí aktéři	Charakteristika
Udržování spojení	Malá a velká strana	Bilaterální interakce, pravidelná reciproční preferenční výměna dvou ideologicky blízkých stran
Nepřátelství	Malá a velká strana	Unilaterální interakce, malá strana v rámci preferenční výměny trestá velkou tím, že podporuje jejího konkurenta
Ovlivňování <i>policy</i>	Malá a velká strana	Bilaterální vyjednávání o podobě konkrétní politiky
Trest	Malá strana a vybraní kandidáti v určitých obvodech	Unilaterální interakce, cílem nezvolení konkrétních kandidátů
Zájmová skupina	Zájmová skupina a konkrétní kandidáti	Unilaterální interakce, cílem zvolení konkrétních kandidátů
Ideologická příbuznost	Malá a malá strana	Bilaterální výměna preferencí ideologicky blízkých malých stran
Vyloučení	Všechny strany vs. jedna	Multilaterální interakce, dohoda o vyloučení konkrétního stranickopolitického aktéra
Nepřímé spojení	Velká a malá strana	Unilaterální či bilaterální interakce- podpora malé strany velkou stranou ve snaze získat druhou preferenci
Strategické neusměrnění	Malá strana	Malá strana záměrně nevydává svým voličům instrukce ohledně dalších preferencí
Výměna preferencí mezi volebními arénami	Malé a velké strany	Bilaterální interakce, malé strany podporují velké v jedné volební aréně (typicky dolní komoře) a velké strany malé v jiné (typicky horní komoře)

Tab. 4.2. Strategické efekty alternativního hlasování v mezistranické dimenzi, taxonomie podle Sharman - Sayers - Miragliotta 2002.

KRITIKA AV

<http://blog.aktualne.cz/blogy/karel-janecek.php?itemid=31446>

Složitost

Neplní vždy účel (volba konsensuálního kandidáta).

Cyklické preference

Možná dosti podobné efekty jako TRS, ale Sartori: „*Srovnávat TRS a AV je jako srovnávat orla s mouchou*“.

VOLEBNÍ MÍTING V PORT MORESBY, PNG (FOTO: ERIC TLOZEK/AP)

STRANI CKÉ BLOKO VÉ HLASOV ÁNÍ

Využívá se v Singapuru a Libanonu, oba případy jsou klasifikačně sporné (Libanon je možné přiřadit i neomezenému hlasování, Singapur ke smíšenému systému).

Systém se supervětšinovými výsledky, chybně se někdy uvádí, že podporuje zastoupení menšin (souvisí s volební legislativou Libanonu a Singapuru, vykazující řadu zvláštností a společný rys povinného zastoupení etnik při sestavování kandidátek).

DOPLŇKOVÉ HLASOVÁNÍ (SUPPLEMENTARY VOTE)

Stojí mezi silným dvojkolovým systémem a alternativním hlasováním

Podporuje silné a zároveň přijatelné kandidáty, poskytuje stranám pobídky k vyjednávání

Je experimentem v reálných životních podmínkách, umožňuje testovat hypotézy „duvergerovské agendy“

Perspektivní systém: Srí Lanka (prezident), starosta Londýna a lokální volby v UK, začíná se prosazovat na lokální úrovni v USA

MÉNĚ OBVYKLÉ TECHNI KY

Bordovo hlasování- většinový systém pouze v jednomandátových obvodech (2 mandáty pro menšiny ve slovinském parlamentu)

Ve vícemandátových obvodech (Nauru, Kiribati) se už řadí k semiproporčním technikám.

Teoreticky rovněž podporuje umírněné kandidáty, umožňuje strategické hlasování.

Schvalování, odmítání- používá se např. při volbě generálního tajemníka OSN

Málo obvyklé techniky (Bucklinovo hlasování, Coombsovo hlasování, http://en.wikipedia.org/wiki/Majority-choice_approval) mají obvykle za cíl zvolení umírněných kandidátů, nevyužívají se prakticky.

VVS Z HLEDISKA PROPORCI ONALITY V ŠIRŠÍM SLOVA SMYSLU

FPTP- zajímá ho jen první preference, nižší ignoruje

TRS- zajímá ho první preference v prvním kole a nejvyšší v eliminovaném poli

Doplňkové hlasování- zajímá ho několik málo nejvyšších preferencí

AV, Bordovo hlasování- zajímají ho kompletně seřazené preference, Bordovo je přepočítává o něco přesněji

Odmítání, Schvalování- zajímají ho hlavně negativní preference, resp. hranice mezi ještě přijatelnými a nepřijatelnými výsledky.